

Лексіка-семантычныя асаблівасці беларускай фаўнанаменклатуры 20–30-х гадоў XX стагоддзя

Т.А. Грачыха

Установа адукацыі “Віцебскі дзяржаўны ўніверсітэт імя П.М. Машэрава”

Артыкул прысвечаны пытанням функцыянавання беларускай фаўністычнай наменклатуры на пачатковых этапах яе фарміравання ў 20-я і 30-я гады XX стагоддзя. У працы апісваюцца лексіка-семантычныя асаблівасці дадзенай прадметна-тэматычнай групы лексікі, разглядаюцца праблемы варыянтнасці, сінаніміі, дублетнасці, аманіміі, полісеміі, родавідавых адносін заалагічных найменняў. Даследаванне праводзіцца на аснове першых беларускіх тэрміналагічных слоўнікаў і лексікаграфічных выданняў 20–30-х гадоў, зроблены максімальна поўны збор фаўністычных намінацый гэтага перыяду. Прыведзены параўнальны аналіз матэрыялаў “Расійска-беларускага слоўніка” В. Ластоўскага (1924 г.) і “Расійска-беларускага слоўніка” С. Некрашэвіча і М. Байкова (1926 г.). Вызначана зыходная ўласнабеларуская лексічная база фаўністычнай наменклатуры ў 20-я гады і паказаны працэс яе інтэрнацыяналізацыі ў 30-я гады, што паўплывала на станаўленне сучаснай беларускай заалагічнай тэрмінасістэмы.

Ключавыя словы: заалагічная тэрміналогія, фаўністычная наменклатура, лексіка-семантычныя асаблівасці, сінанімічны рад, полінайменнасць, варыянтнасць, сінанімія, дублетнасць, аманімія, полісемія, родавідавыя адносіны.

Lexical and semantic peculiarities of Belarusian fauna nomenclature of the 20–30-s of the XX century

T.A. Grachykha

Educational establishment «Vitebsk State University named after P.M. Masharov»

The article is devoted to functioning of Belarusian fauna nomenclature at initial stages of its formation in 20–30-ies of the XX century. Lexical and semantic peculiarities of the indicated subject and topic group of the vocabulary are described, issues of variant, synonymy, duplication, homonymy, polycemy, gender and species relations of zoological names are considered. The research is conducted on the basis of first Belarusian terminology dictionaries as well as lexicographical publications of the 20–30-ies; maximally complete collection of fauna nominations of that period is made. Comparative analysis of the materials of “Russian – Belarusian dictionary” by V. Lastousky (1924) and “Russian – Belarusian dictionary” by S. Nekrashevitch and M. Baikov (1926) is made. Original Belarusian lexical base of fauna nomenclature in the 20-ies is singled out. The process of its internalization in the 30-ies is shown, which influenced the building up of modern Belarusian zoological terminology system.

Key words: zoological terminology, fauna nomenclature, lexical and semantic peculiarities, synonymic row, polynaming, variant, synonymy, duplication, homonymy, polycemy, gender and species relations.

Даследаванне тэрміналогіі і наменклатуры разнастайных галін навукі і тэхнікі – адна з важнейшых умоў паспяховага развіцця і функцыянавання нацыянальнай мовы на сучасным этапе. Праблемы тэрміналогіі знаходзяцца ў цэнтры ўвагі лінгвістаў і спецыялістаў самых розных навук. Пытаннем яе фарміравання, функцыянавання, упарадкавання прысвечаны працы Л.А. Антанюк, В.П. Краснея, К. Шчэрбіна, А.І. Падлужнага, П.У. Сцяцко і інш. Разам з тым беларускае тэрміназнаўства застаецца недастаткова распрацаваным, у тым ліку і заалагічная тэрмінасістэма. Фаўністычная наменклатура з’яўляецца асобнай лексіка-семантычнай падсістэмай мовы, адметнай сваім складам, асаблівасцямі фарміравання і развіцця, даследаванне якіх мае важнае значэнне для высвятлення характару ўзаемаадносін паміж тэрміналогіяй і агульнаўжывальнай лексікай, для вырашэння праблем унармавання заалагічнай тэрмінасістэмы.

Мэтай дадзенай працы з’яўляецца вызначэнне семантычных асаблівасцей беларускай фаўністычнай наменклатуры, спецыфікі яе станаўлення і развіцця на пачатковых этапах

фарміравання.

Матэрыял і метады. У якасці асноўных метадаў аналізу выкарыстоўваліся апісальна-аналітычны і параўнальна-супастаўляльны. Матэрыялам для даследавання паслужылі намінацыі фаўны, змешчаныя ў тэрміналагічных і філалагічных слоўніках 20–30-х гадоў XX стагоддзя.

Вынікі і іх абмеркаванне. Даследчык беларускай тэрміналогіі В.П. Красней адзначаў, што важнейшай лексіка-семантычнай асаблівасцю тэрміналогіі на пачатку і ў 20-я гады XX ст. з’яўляецца яе варыянтнасць [1, с. 22]. Сістэмныя адносіны ў фаўністычнай наменклатуры выяўляюцца праз наяўнасць дублетаў, варыянтаў і сінонімаў, праз аб’яднанне слоў у сінанімічны рад.

Да праблем варыянтнасці, сінаніміі і дублетнасці ў беларускай лінгвістыцы звярталіся В.П. Красней [2], І.Р. Шкраба [3], Т.І. Юхо [4] і інш. Сінонімы, дублеты, варыянты – непажаданая з’ява ў мове навукі, паколькі для ўпарадкавання тэрмінасістэмы не характэрны з’явы празмернасці, лішкавасці. Значыць, у працэсе станаўлення, упарадкавання, удасканалення заалагічнай тэрміналогіі неабходна пазбаўляцца ад варыянтаў. У мовазнаўстве няма адзінства ў поглядах на размежаванне ў тэрміналогіі сінонімаў, дублетаў, варыянтаў. Так, А.М. Талікіна адмаўляе сінанімію ў тэрміналогіі, называе гэту з’яву дублетнасцю, паколькі паміж дублетаў няма “эмацыянальна-экспрэсіўных ці стылістычных апазіцый”, характэрных для сінанімічнага рада [5, с. 61]. Абсалютную сінанімію ў тэрміналогіі Б.М. Галавін, Р.Ю. Кобрын лічаць тэрміналагічнай дублетнасцю [6, с. 54].

Мы падзяляем думку А.А. Уфімцавай наконт таго, што сінанімічныя рады слоў існуюць у межах лексіка-семантычнай групы [7, с. 2]. Л.М. Васільеў лічыць сінонімы і антонімы разнавіднасцямі семантычных палёў, у прыватнасці, лексіка-семантычнай групы [8, с. 110]. Трэба пагадзіцца з думкай даследчыка, што “ўсе семы (або семантычныя множнікі) словаформы-дамінанты павінны паўтарацца як інварыянт у значэннях абсалютна ўсіх членаў сінанімічнай групы” [8, с. 111]. Такі погляд дазваляе выяўляць паміж словамі сінанімічнага рада варыянтныя адносіны. Аднак у мовазнаўстве існуе праблема адрознення варыянта ад самастойнага слова-сіноніма. Беларускія лексікалагі бачаць адмежаванне фанетыка-граматычных варыянтаў слова ад самастойных аднакаранёвых слоў (сінонімаў і паронімаў), лексіка-семантычных варыянтаў слова ад слоў-амонімаў у вырашэнні праблемы тоеснасці слова [9, с. 16]. Варыянтамі лічацца відазмяненні аднаго і таго ж слова, якія рэгулярна ўзнаўляюцца, захоўваюць тоеснасць марфалага-словаўтваральнай структуры, лексічнага і граматычнага значэння, але адрозніваюцца месцам націску, саставам фанем, вымаўленнем або формаўтваральнымі суфіксаў і канчаткаў [9, с. 16, 31].

Калі вылучэнне лінгвістамі лексіка-фанетычных (акцэнтных, фанематычных, акцэнтна-фанематычных) і лексіка-семантычных варыянтаў (пад якімі маюцца на ўвазе асобныя значэнні мнагазначнага слова) не выклікае спрэчак, то выяўленне лексіка-марфалагічных або словаўтваральных варыянтаў з’яўляецца непрымальным для многіх сучасных моваведаў [9, с. 17–18]. Відаць, трэба пагадзіцца з той думкай даследчыкаў, што “праблема адрознення варыянта ад самастойнага слова ўзнікае тады, калі вытворнае слова мае ў сваім саставе словаформаўтваральны афікс”, бо словаўтваральны суфікс утварае новае слова, а формаўтваральны суфікс – форму слова (словаформу) [9, с. 18]. На гэтай падставе будзем лічыць лексемы *сакаліха–сакаліца* не словаўтваральнымі варыянтамі, а аднакаранёвымі сінонімамі.

У сваім даследаванні мы прытрымліваемся поглядаў В.П. Красней на размежаванне з’яў дублетнасці, сінаніміі і варыянтнасці, якія ў той жа час можна аб’яднаць тэрмінам полінайменнасць. На думку даследчыка, “тэрміны-сінонімы характарызуюцца тым, што сваім унутраным зместам яны адлюстроўваюць розныя кваліфікацыйныя прыкметы паняцця ... тэрміны-дублеты ў сваім паняццёвым змесце не маюць ніякіх сэнсавых адрозненняў ... г.зн. вызначаюцца гранічнай семантычнай раўназначнасцю” [2, с. 26].

В.П. Красней разумее пад варыянтнасцю такую з’яву, калі для абазначэння аднаго і таго ж паняцця выкарыстоўваюцца розныя варыянты аднаго і таго ж тэрміна. Варыянтамі з’яўляюцца разнавіднасці таго самага тэрміна, якія адрозніваюцца паміж сабой фанетычнымі і словаўтваральнымі элементамі ці сродкамі выражэння граматычных значэнняў, але не маюць ніякіх семантычных адценняў і поўнасцю супадаюць сваім значэннем” [2, с. 26].

На гэтай аснове ў навуковай фаўністычнай наменклатуры вылучаем дублеты, аднакаранёвыя сінонімы, фанетычныя варыянты. Вялікі працэнт полінайменнасці сярод фаўністычных назваў у абазначэнні аднаго і таго ж паняцця ў слоўніках 20-х гадоў дазваляе пагадзіцца з вывадамі моваведа В.П. Красней.

Так, у Спісе назваў птушак і рыб А.У. Фядзюшына адзначаем шматлікую дублетнасць пры

перакладзе найменняў з рускай мовы на беларускую: *глінянка, дзятлік* ‘поползень’, *каня, рыбалоў, скаба* ‘скопа’, *плісаўка, сітаўка* ‘трясогузка белая’, *кос, дрозд чорны* ‘дрозд черный’, *жаваранак лесавы, стракатка* ‘жаворонок лесной’, *нырэц, кавур* ‘поганка большая’, *грыцук, пецяг, грута* ‘веретенник большой’, *жоўтабрушка, валасяначка, стракатка* ‘овсянка обыкновенная’, *сінюга, краюха, краска, сіваграк, кракоша* ‘сизоворонка’, *лазянік красны, гібляючык малы* ‘выпь малая’ і інш. (Фядзюшын, 1, с. 188–196).

Пашыранымі з’яўляюцца аднакаранёвыя сінонімы: *пліска, плісаўка* ‘трясогузка белая’, *нырэц, нарчак* ‘поганка большая’, *сьметнік, сьміцюх* ‘жаворонок’, *абухала, бухалка* ‘выпь большая’, *сівакраска, сіваваронка, сіваграк* ‘сизоворонка’ (Фядзюшын, 1, с. 188–196).

Выяўлены фанетычныя варыянты: *сломка, слонка* ‘вальдшнеп’, *чыранка, цыранка* ‘чирок-трескунок’, *нырэц, нарэц* ‘поганка большая’, *грыцук, грыцюк* ‘веретенник большой’ (Фядзюшын, 1, с. 188–196).

Заўважым, што аўтар робіць паметы наконт месца бытавання слоў, чым падкрэслівае сваё разуменне неўпарадкаванасці заалагічных номенаў.

У Спісе А.У. Фядзюшына да 137 рускіх найменняў фаўны 82,3% беларускіх адпаведнікаў пададзены ў якасці дыялектных заалагічных назваў, з іх – 43,8% маюць полінайменную падачу, 39,4% прапануюць па адной дыялектнай назве: *шчыглік* ‘гайчка’, *кот лесавы* ‘иволга’, *круцігалоўка* ‘вертишейка’, *капцюх* ‘подорлик малый’, *сялява* ‘ряпушка’, *яжгур* ‘ёрш’, *вугорыч* ‘угорь речной’. Базу сучаснай беларускай фаўнаменклатуры склалі 16,7% найменняў: *чапля, цецярук, салавей, сойка, арэхаўка, кулён, пугач* і інш. (Фядзюшын, 1, с. 188–196).

Полінайменнасць заалагічных назваў характэрна і для слоўнікаў беларускай навуковай тэрміналогіі 20-х гадоў: *слонка, слуга* ‘вальдшнеп’, *дрозд чорны, косік* ‘дрозд черный’, *грыцук, кулік* ‘кулик’ (БНТ, 8, с. 58–78); *рапуха, варопаўка* ‘жабы’, *драч, дзяркач* ‘коростели’, *юрок, берасцянка* ‘зяблик’ і інш. (БНТ, 12, с. 9–39).

У Слоўніку В. Ластоўскага 79 з 187 назваў (31,6%) маюць дублетную падачу дыялектных ці дыялектных і літаратурных найменняў: *леска завірушка, валасяначка, шчырлюк* ‘славка завирушка’, *яздрук вялікі, перасьмешнік* ‘сорокопут большой’, *свіргуль, стрыж* ‘стриж черный’, *удод, жыдоўская язюля, пататуй* ‘удод обыкновенный’, *паўзунок, падкарышнік* ‘пищуха обыкновенная’, *каваль, дзятлік* ‘поползень обыкновенный’, *дрозд піскун, лепік* ‘рябинник’, *юрок, калістаўка* ‘вьорок обыкновенный’, *сломка, слуга* ‘вальдшнеп’, *лелек, каздой, лежань* ‘козодой обыкновенный’, *вішнёўка, калакухаўка, авальга* ‘иволга обыкновенная’, *дубальт, лежань* ‘дупель’, *гадзіна, вужака* ‘гадюка’, *зьмяя, сьлімень* ‘медяница’ і шмат інш. (Ластоўскі, с. 83–790). Параўн.: *бакас, чэпик* ‘бакас’, *язюля, кукуля* ‘язюля’ (Бялькевіч, с. 212, 491).

Да аднакаранёвых сінонімаў адносяцца наступныя лексемы: *верабей, верабейнік, вярбель* ‘воробей’, *яздрук вялікі, ядраб* ‘сорокопут большой’, *раплюк, раплючок* ‘пеночка’, *крагуй, крагуль* ‘кречет’, *яшчарка, яшчар* ‘ящерица’ (Ластоўскі, с. 83–101).

У Слоўніку В. Ластоўскага менавіта дыялектныя назвы дамінуюць у якасці перакладу: *каўка* ‘галка’, *лыска* ‘лысуха’, *шылахвосцік* ‘завирушка лесная’, *буцян* ‘аист белый’, *рудахвостка* ‘горихвостка обыкновенная’, *стучок* ‘гаршнеп’, *ярабак* ‘рябчик’, *сеўка* ‘ржанка’, *стрынатка* ‘гуменная просянка’, *савук* ‘крохаль большой’, *свіслук* ‘чирок трескунок’, *чаромашнік* ‘чечевица’, *кіркун* ‘чернозобик’ і інш. (Ластоўскі, с. 742–790).

Захопленасць полінайменнасцю прывяла да таго, што слоўнікі 20-х гадоў сталі прапаноўваць розныя пераклады да аднаго і таго ж расійскага адпаведніка. Параўнаем дадзеныя слоўнікаў В. Ластоўскага, М. Байкова і С. Некрашэвіча (БРС, 26).

Руская назва	У слоўніку В. Ластоўскага	У слоўніку М. Байкова і С. Некрашэвіча
Куропатка белая	пардва, белы ярабак	пардва
Куропатка серая	курапатка	курапатва
Лебедзь клікун	лабудзь, лабуць, лебядзь ярабак	лебедзь
Рябчик	сіваваронка, краска	рабец, рабок
Сизоворонка	сіваграк пліска, плістаўка	сіваграк
Трясогузка	свіслук	плісіца, пліска
Чирок-трескунок	сакол белагорлік, кабец	чыранка
Чеглок	буцян	сакол

Аист белый Вальдшнеп Жаворонок полевой Камышевка	сломка, случа жаўранак, жаўрук чаротаўка, чарачанка чарацянка	бацян слонка, слука жаўранка (ж.р.) чаротаўка
---	--	--

Наяўнасць у даведніках тэрмінаў-дублетаў прывяла і да такіх непажаданых момантаў у тэрмінатворчасці таго часу, як полісемія і аманімія, а магчыма, і да блытаніны паняццяў: *бакас* ‘дупель’ – *бакас* ‘бекас’ (Фядзюшын, 1, с. 192–194), *бакас* *маленькі* ‘гаршнеп’ – *бакас* ‘бекас’ – *бакас* ‘дупель’ (БНТ, 12, с. 20), *драч*, *дзяргач* ‘коростели’ (БНТ, 12, с. 17) – *драч*, *дзяргач* ‘выпь’ (Ластоўскі, с. 107), *салавей* ‘малиновка’ – *салавей* ‘соловей’, *стракатка* ‘жаворонок лесной’ – *стракатка* ‘овсянка обыкновенная’ (Фядзюшын, 1, с. 192–194), *белы ярабак* ‘куропатка белая’ – *ярабак* ‘рябчик’ (Ластоўскі, с. 786, 788), *кулік* ‘улиты’ – *кулік* ‘случок травник’ – *кулік бакасік* ‘фифи’ – *кулік селянец* ‘улит большой’ – *кулік чарняк* ‘кулик черныш’ (БНТ, 12, с. 37). Па той жа прычыне ўзніклі і некаторыя неадпаведнасці ў слоўніках: *рыбалка* ‘крачки черные’ – *рыбачкі* ‘крачки белые’, *палянік* ‘авдотки’ – *палянік голохвосцік* ‘авдотка’, *ляцяга* ‘летяги’ – *белакрыл* ‘летяги’ – *лятунец* ‘летяга сумчатая’ (БНТ, 12, с. 22–36).

Некаторыя слоўнікі 20-х гадоў выяўляюць родавідавыя адносіны ў падачы фаўністычных найменняў, што надае ім пэўную сістэмнасць і ўпарадкаванасць, напрыклад, у Слоўніку В. Ластоўскага: *гагач малы* (Ластоўскі, с. 784), параўн. з сучаснымі найменнямі: *гагара чырванаваллёвая* (ЭПБ, 1, с. 531), *гагара* (ТСБМ, 2, с. 9); *мухалоўка шэрая* (Ластоўскі, с. 774), параўн. з сучаснымі назвамі: *мухалоўка шэрая* (ЭПБ, 3, с. 415), *мухалоўка* (ТСБМ, 3, с. 184); *мухалоўка малая* (Ластоўскі, с. 773), параўн. *мухалоўка малая* (ЭПБ, 3, с. 415); *арол вужаед* (Ластоўскі, с. 787), параўн. *арол-змеяед* (ЭПБ, 1, с. 121), *арол* (ТСБМ, 1, с. 120), *арол белыхвост* (Ластоўскі, с. 787), параўн. *арол белыхвост* (ЭПБ, 1, с. 121), *арол* (ТСБМ, 1, с. 120); *сава балотная* (Ластоўскі, с. 788), параўн. *сава балотная* (ЭПБ, 4, с. 424), *сава* (ТСБМ, 5, с. 13); *сініца чубатка* (Ластоўскі, с. 773), параўн. *сініца чубатая* (ЭПБ, 4, с. 505), *сініца* (ТСБМ, 5, с. 137) і інш.

Як бачым, слоўнікі 20-х гадоў адлюстроўваюць родавідавыя адносіны фаўністычных найменняў, што адпавядае іх падачы ў сучасных спецыяльных даведніках і што не характэрна для народных гаворак і філалагічных слоўнікаў.

У фаўністычнай наменклатуры 20-х гадоў пашыранымі з’яўляюцца аднакаранёвыя сінонімы, сустракаюцца і фанетычныя варыянты. Полінайменнасць фаўнанаменклатуры збліжае яе з агульнаўжывальнай лексікай, бо гэта з’ява ўласцівая дыялектам жывой мовы. Прычына яе ўзнікнення ў слоўніках 20-х гадоў заключаецца ў тым, што асноўнай крыніцай тэрмінатворчасці з’яўлялася жывая народная мова ў яе дыялектных разнавіднасцях. Уласныя ж моўныя рэсурсы іншы раз не маглі ўдала адлюстраваць пэўнае паняцце.

Для зоонаменклатуры 30-х гадоў характэрнай лексіка-семантычнай асаблівасцю з’яўляецца амаль поўная адсутнасць полінайменнасці номенаў. Нават такія запазычанні праз рускую мову, як *гаршнеп*, *вальдшнеп*, пададзены без дублетаў. Адзінкавыя найменні фаўны маюць полінайменную падачу: *белка*, *вавёрка* ‘белка’, *дзікая каза*, *казуля* ‘косуля’, *поўх*, *паўчок* ‘полчек’, *тхор*, *шашок* ‘хорек’, *жабы*, *рапухі* ‘жабы’, *квакша*, *дрэўніца* ‘квакша, древесница’, *фарэль*, *стронга* ‘форель’, *кнігаўка*, *чыбіс* ‘пигалица, чибис’ (ПС, 13, с. 91–135).

Асабліва выразна адзначаны асаблівасці зоонаменклатуры 30-х гадоў праяўляюцца ў Матэрыялах А.У. Фядзюшына (Фядзюшын, 2). З 101 наймення герпета-, арніта-, тэрыяфаўны, прадстаўленых у Матэрыялах, 73 (каля 72%) адпавядаюць сучасным зоаноменам: *жаба востраносая*, *жаба зялёная*, *рапуха зялёная*, *гадзюка*, *вуж*, *яшчарка жывародная*, *трытоны*, *тхор*, *вавёрка*, *вадзяная кутора*, *пацук чорны*, *гарыхвостка*, *берасцыянка*, *івалга*, *удод*, *дзербнік* і інш. 28 назваў, або каля 28%, не ўвайшлі ў сучасную наменклатуру. Гэта ў асноўным дыялектныя словы: *сьлімень*, *белка-ляцяга*, *пардва*, *арабок*, *серпик*, *нарыца*, *нырэц-кавур*, *грычун-жулан*, *будаўнічок-кавалік*, *чэкан-іванчык*, *дрозд-сьпявун*, *жаўранка лясная* і інш. (Фядзюшын, 2, с. 45–58). Полінайменнасць у падачы номенаў наогул адсутнічае.

Такая падача фаўнанаменклатуры ў 30-я гады сведчыць аб адносным яе ўпарадкаванні і нармалізацыі. Гэта было дасягнута праз моўнае збліжэнне з рускай зоонаменклатурай і праз інтэрнацыяналізацыю гэтых тэрмінасістэм.

Заклучэнне. Такім чынам, станаўленне і развіццё беларускай навуковай фаўністычнай наменклатуры з’яўляецца складаным і супярэчлівым. У залежнасці ад змянення прынцыпаў

тэрмінаўтварэння ў розныя часы назіраліся змены і ў сінанімічных радах фаўністычных номенаў. Найбольшай полінайменнасцю і ўласнабеларускім складам лексікі вызначаюцца фаўнаіменні 20-х гадоў, паколькі ў тэрмінатворчасці гэтага часу пераважала арыентацыя на ўласныя моўныя рэсурсы. Аналагічная з’ява назіралася пры стварэнні тэрміналагічных слоўнікаў на пачатку 90-х гадоў, што было звязана з экстралінгвістычнымі фактарамі развіцця беларускай мовы і імкненнем захаваць у тэрмінасістэмах нацыянальныя адметнасці. У сувязі з гэтым даследаванне лексіка-семантычных асаблівасцей заалагічнай тэрмінасістэмы ў 20–30-я гады з’яўляецца актуальным у наш час, паколькі працэс нармалізацыі вызначанай сістэмы спецыяльнай лексікі не закончаны.

Літаратура

1. Красней, В.П. Лексіка-семантычная характарыстыка беларускай тэрміналагічнай лексікі пачатку XX ст. / В.П. Красней // Беларуская мова: міжвуз. зб. / Гомел. дзярж. ун-т; гал. рэд. У.В. Анічэнка. – 1981. – Вып. 9. – С. 22–30.
2. Красней, В.П. Аб сінанімах, дублетах і варыянтах у тэрміналогіі / В.П. Красней // Весн. Бел. дзярж. ун-та. Сер. 4, Філалогія. Журналістыка. Педагогіка. Псіхалогія. – 1995. – № 1. – С. 25–27.
3. Шкраба, І.Р. Варыянтнасць у сучаснай беларускай мове / І.Р. Шкраба. – Мінск: ТАА “Асар”, 2004. – 240 с.
4. Юхо, Т.И. Словообразовательные варианты имен существительных в современном белорусском языке: дис. канд. филол. наук: 10.02.02 / Т.И. Юхо. – Минск, 1981. – 231 с.
5. Толикина, Е.Н. Некоторые лингвистические проблемы изучения термина / Е.Н. Толикина // Лингвистические проблемы научно-технической терминологии: материалы совещания, проведен. АН СССР в Ленинграде, 30 мая – 2 июня 1967 г. / отв. ред. чл.-кор. АН СССР С.Г. Бархударов. – М.: Наука, 1970. – С. 53–67.
6. Головин, Б.Н. Лингвистические основы учения о терминах: учеб. пособие для филол. спец. вузов / Б.Н. Головин, Р.Ю. Кобрин. – М.: Высш. шк., 1987. – 104 с.
7. Уфимцева, А.А. Опыт изучения лексики как системы (на материале англ. яз.) / А.А. Уфимцева. – М.: Изд-во Акад. наук СССР, 1962. – 287 с.
8. Васильев, Л.М. Теория семантических полей / Л.М. Васильев // Вопросы языкознания. – 1971. – № 5. – С. 105–113.
9. Лексікалогія сучаснай беларускай літаратурнай мовы / пад рэд. А.Я. Баханькова. – Мінск: Навука і тэхніка, 1994. – 463 с.

Спіс прынятых скарачэнняў

БНТ, 8 – Беларуская навуковая тэрміналогія / Ін-т беларус. культуры. – Менск, 1926. – Вып. 8: Слоўнік лясных тэрмінаў. – 79 с.

БНТ, 12 – Беларуская навуковая тэрміналогія / Ін-т беларус. культуры. – Менск, 1927. – Вып. 12: Назвы жывёл. – 71 с.

БРС, 26 – Байкоў, М.Я. і Некрашэвіч, С.М. Беларуска-расійскі слоўнік / М.Я. Байкоў і С.М. Некрашэвіч. – Менск, 1926. – Факсім. выд. – Мінск: Нар. асвета, 1993. – 356 с.

Бялькевіч – Бялькевіч, І.К. Краёвы слоўнік усходняй Магілёўшчыны / І.К. Бялькевіч. – Мінск: Навука і тэхніка, 1970. – 511 с.

Ластоўскі – Ластоўскі, В. Падручны расійска-крыўскі (беларускі) слоўнік / В. Ластоўскі. – Коўна: Др. А. Бака, 1924. – Факсім. выд. – Мінск: Навука і тэхніка, 1991. – 832 с.

ПС, 13 – Праект слоўніка: Батаніка, біялогія, заалогія. – Менск: Выд-ва Бел. Акад. навук, 1935. – Вып. 13. – 139 с.

ТСБМ – Тлумачальны слоўнік беларускай мовы: у 5 т. – Мінск: БелСЭ, 1977–1984.

ЭПБ – Энцыклапедыя прыроды Беларусі: у 5 т. / гал. рэд. І.П. Шамякін. – Мінск: БелСЭ, 1983–1986.

Фядзюшын, 1 – Фядзюшын, А.У. Спіс назваў птушак і некаторых рыб: матэрыялы да бел. нар. заалаг. тэрміналогіі / А.У. Фядзюшын. – Менск, 1925. – С. 188–196. – (Адб. з “Навук. зб. Ін-та бел. культуры” за 1925 г.).

Фядзюшын, 2 – Фядзюшын, А.У. Аб фаўністычных досьледах у Аршаншчыне летам 1929 г. / А.У. Фядзюшын // Матар’ялы да вывучэння флёры і фаўны Беларусі / Бел. Акад. навук, Ін-т біолёг. навук. – Менск, 1932. – Т. 7. – С. 43–60.

Поступила в редакцию 21.01.2011

Адрес для корреспонденции: 210035, г. Витебск, ул. Смоленская, д. 1, корп. 1, кв. 195, e-mail: gta5963980@mail.ru – Гречиха Т.А.